

ביאור י"ג מידות

על פי רש"י בחומש פרשת כי תשא, ועל פי תוס' בר"ה י"ז ע"ב

כתב רבינו בחיי (פרשת כי תשא) "וצריך אתה לדעת כי כל המבין י"ג מידות ויודע פירוש ועיקרן, ומתפלל בהם בכוונה אין תפילתו חוזרת ריקם אלא אם כן היו ביעדו עבירות שמעכבות זה".

י-ה-ו-ה מידת הרחמים היא, קודם שיחטא. שאף

שגלוי לפניו יתברך שיחטא - אפילו כך מרחם.

י-ה-ו-ה מידת הרחמים לאחר שחטא ועשה תשובה

א-ל בעל יכולת להיטיב בכל מצב, והיא מידת חוזק של רחמים.

רחום מרחם שלא תבוא עליו הצרה.

וחנון להוציא מן הצרה במתנת חנים, אף על פי שאינו הגון.

ארץ אפיים ממתין לחוטא שיעשה תשובה ואינו ממחר להענישו.

ורב חסד לאלו שזקוקים לחסד

ואמת נאמן לשלם שכר טוב לעושי רצונו

נוצר חסד לאלפים הקב"ה שומר את החסד שעושים לפניו בני האדם לפני אלפים דורות.

נושא עון הקב"ה נושא וסובל עוונות שנעשו במזיד.

ופשע הקב"ה נושא וסובל עוונות שנעשו 'במרידה' להכעיס.

וחטאה הקב"ה נושא וסובל עוונות שנעשו 'בשוגג'.

ונקה מנקה את החוטא ששב בתשובה שלא יישאר עליו רושם החטא.

פירוש ברכת 'מגן אבות'

שמצד הדין - אדם שלא כיוון בה צריך לחזור

ולהתפלל

(אך בזמן הזה, כיוון שקרוב הדבר שגם בפעם השניה לא יכוון - אין חוזרים)

ברוך אתה נוכח, לשון קרבה

ה' אדון הכל היה הוה ויהיה

אלוקינו כלל ישראל מאמינים בו שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם *

ואלוקי אבותינו אבותינו האמינו בו

אלוקי אברהם אברהם גילה בעולם את מידת חסדו יתברך

אלוקי יצחק יצחק גילה את מידת גבורתו יתברך

ואלוקי יעקב יעקב גילה את מידת האמת של ה'

הא-ל חזק ברחמים

הגדול מידת טובו אין לה חקר

הגיבור בעל גבורה [ובכלל זה כובש כעסו]

והנורא התבוננות בהנהגתו מעוררת יראת הרוממות גדולה.

אל חזק ברחמים **עליון** מעל לכל תפיסה

גומל חסדים טובים עושה חסד כאילו בתורת תשלום, כדי שלא נתבייש.

וקונה הכל בורא ומחיה הכל ועל כן קונה את כל הברואים להיות שלו.

וזוכר חסדי אבות זוכר לעמו את חסידותם של אבותיהם.

ומביא גואל לבני בניהם בזכות האבות

למען שמו אם תמה זכות האבות - גואלם למען פרסום שמו בעולם

באהבה וכל זה מחמת אהבתו לעם ישראל.

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למען **אלוקים חיים**

מלך הוא מלך העולם **עוזר** למי שמתדל

ומושיע בלי השתדלות **ומגן** שהצרה כלל לא תבוא

ברוך אתה נוכח, לשון קרבה

ה' אדון הכל היה הוה ויהיה

מגן אברהם ובכלל זה את זרעו אחריו

*המילה 'אלוקים' כוונתה - תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ואילו אלוקינו מתפרש בשני אופנים: או מצד פרטות ההשגחה על עם ישראל או על עניין אמונתנו בו שהוא אלוקינו.